

1894-04-04

AFSENDER

Johan Rohde

MODTAGER

Emil Hannover

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Sprog:

Dansk

Arkivplacering:

Den Hirschsprunges Samling

TRANSSKRIFTION

4-IV-94.

Kjære Ven!

De bad mig forleden Dag om ikke at spille min Tid paa at skrive Breve til Dem. Det Brev, som De sendte mig er imidlertid saa alvorligt, at jeg maa svare Dem; havde De truffet mig alene forleden Dag, kunde vi have afgjort Sagen med det samme, og De var sluppen for at læse disse Sider — nu maa De finde Dem i Deres Skjæbne.

Lad mig til en Begyndelse sige Dem, at jeg ofte føler mig noget usikker i den Kunst at tyde Breve. Den Betoning, jeg lægger i et Ord, naar jeg læser et Brev, kan — det troer jeg — ofte være en hel anden end den Betoning, jeg skulde læse den med. — Der er altsaa en Mulighed for, at jeg har misforstaaet Dem.

Jeg følte nemlig igjennem dette Brev fra min gode Ven en kold Luftning, der var mig fremmed, og som jeg havde ondt ved at forstaa alene kunde forklares af noget ganske løs Bysladder, der oven i Kjøbet — som jeg havde sagt — var mig ganske ubekjendt

[2]

Ja, De henter endogsaa frem fra Rustkammeret et saa højtideligt Ord som "Moralen", og der kunde maaske endogsaa imellem Linjerne — læg Mærke til, at jeg begyndte med at indrømme min Svaghed i den Kunst at tyde Breve — læses en Antydning af, at De fandt min en smule anløben,

— mindre "ideal" var vist Ordet,

Jeg har midlertid aldrig ligeover for Dem gjort en Røverkule af mit Hjærte, og jeg havde altid troet, at min kloge Ven forlængst havde vidst, hvem jeg var og ikke først nu som et Par forhenværende Venner havde "gjennemskuet" mig. —

Fra det Øjeblik jeg som Elev i Akademisk For-

beredelsesklasse første Gang begyndte at give mig af med Kunstanliggender, har et og samme Raab forfulgt mig, et Raab om Personer. ("Skal den være med, vil jeg ikke være" — atter og atter det samme). Jeg har bestræbt mig at sætte Sagen over Personerne — naar jeg har arbejdet for noget — og min Moral har derfor maaske været — jeg indrømmer det — noget jesuitisk. — Naar jeg imidlertid af og til har handlet imod gode Venner, er det min Undskyldning (det er et fælt Ord, men jeg véd intet andet i Øjeblikket),

[3]

at jeg aldrig mig bekendt i saadanne Tilfælde har arbejdet for rent personlige, egoistiske Formaal; ligesaa sandt som det er, at det personligt vilde have været mig langt behageligere at være i fuld Forstaaelse med mine Venner end at gaa Dem imod.

De taler til mig om min Smag for (* Kompromis'er — ikke blot nu, men ogsaa tidligere — og min Frygt for "Sprængninger".

Men hvad troer De er lettest og morsomst?

At gemme paa Krudtet og passe paa, at ingen ubesindige Mennesker kommer for nær med Luntten eller selv at sætte en Fyrstik til og se det hele gaa i Luften med et Knald?

Man har i Tidens Løb givet mig meget Sprængstof i Forvaring og heller ikke været karrig med Fyrstikker, saa en Explosion vilde være den nemmeste Sag.

Den Politik jeg har ført kan maaske have sine Svagheder eller rettere den har sikkert mange saadanne, og store Resultater har den ikke at —

(* oven i Kjøbet "lurvede"

[4]

opvise, det er imidlertid min Trøst, at de to eneste Begivenheder i min Tids Kunstpolitik, der har haft om end kun en Smule Ungdom i sig, ... Stiftelsen af "de frie Studieskoler" og "den frie

Udstilling" ... dog skyldes denne Politik, som
De synes at have Lyst til at betegne med de
Ord, der blant dette Lands bedste Folk har den
odiøseste Klang.

Dette i al Almindelighed. Hvad nu det foreliggende
Tilfælde angaar, saa forstaar jeg vanskeligt, hvorledes
De her paa Tomandshaand kan tale om et
Kompromis — et Ord som maaske kan gjøre sin
Tjeneste i en Agitation.

En Kreds af intime Venner danner en Forening[,]
vedtager Love og indtegner Medlemmer. Dagen
efter Foreningens Stiftelse kommer en udenfor-
staaende og spørger, hvorledes det forholder sig
med denne Forening. — Han faar det
Svar, at den er en Kjendsgjerning og modtager
en Indbydelse til en Sammenkomst med Stif-
terne for nærmere at drøfte Foreningens Plan.
Ved denne Sammenkomst gaar Indbyderne ind
paa at foretage nogle Forandringer i Forenin-
gens Virkemaade — men vægrer sig ved at
forandre Foreningens Karakter. —

[5]

Mener De nu virkelig at Foreningens Dannelse
paa dette Grundlag kan kaldes et Kompromis
(endogsaa "lurvet Kompromis") saa har De en
ganske anden Opfattelse af, hvad et Kompro-
mis er end jeg. Jeg troede, at der til et saa-
dant krævedes to Parter, der stod med et
givet, nogenlunde lige stærkt med et i Forvejen
givet og omstridt Program, som de hver for
sig kunde slaa noget af paa. —

Hvis jeg med nogle Venner havde stiftet en Forening
og en fremmed gav Møde for fuldstændig at for-
andre dennes Karakter, vilde jeg sige til ham,
"synes De ikke om vor Forening, kan De jo
lade være med at gaa ind i den."

Endelig med Hensyn til det absolutiske Prin-
cip, ja da kan der jo strides om det;
men hvorledes det kan saaledes fylde Dem
med Væmmelse, forstaar jeg ikke. Og

forøvrigt var jo den Forening, der skulde være den meget omtalte Forbillede, "Foreningen for nordisk Kunst", i allerhøjeste Grad baseret paa Absolutismen. Højen var jo den eneste og absolutte Leder af Foreningen.

—

[6]

Som De véd samlede jeg i Efteraaret en Del Oplysninger om, hvorledes man andre Steder lede eller havde Lyst til at lede Indkjøbet til Statssamlingerne, for muligt med dette Materiale at kunne faa foranlediget en Aktion imod vor Indkjøbskomité igjennem Rigsdagen. Disse Oplysninger beredte mig de største Vanskeligheder.

Det viste sig nemlig, at de bedste Folk i de forskellige Lande holdt paa et rent absolutisk Princip med en enkelt Mand som Indkjøber (ingen udtalte sig herom bestemtere end Bredius) og herpaa kunde jo ikke rejses en Agitation.

Jeg er ikke overbevist om, at denne Ordning er den bedste, men jeg vilde dog gjerne have, at De skulde forstaa, at man kan diskutere den uden at være et moralsk ganske depraveret Menneske. — Og at Folk som finder at det absolutiske Princip er det bedste, til Enehersker vælger den Mand, som de nu sætter mest Pris paa, synes jeg ogsaa De maa kunne forstaa.

[7]

uden just at blive væmmelig derved.

Ja kjære Ven, nu har jeg lettet mit Hjærte — Hvis De troer, at Kunstpolitik er en Kilde til Fornøjelse hos mig, tager De fejl — den piner mig stadigt. — Hvis jeg ikke af private Aarsager var tvungen til at opholde mig i Kjøbenhavn[,] flygtede jeg fra den og Politiken, for kun at arbejde for min fixe Idé:

Engang at kunne male om saa kun ét eneste Billede, som jeg selv og de Par Ven-

ner, jeg har, vilde tage sin Hat af for.

Venlig Hilsen fra

Ders hengivne Ven

Johan Rohde

Indbydelserne til Simmelkjær, Hertz o.s.v. er Bysladder. Ved en eventuel Henvendelse til "Indbydere" vilde (og vil) jeg naturligvis stille som Betingelse for min Medvirken, at en Henvendelse rettedes til Dem uden Hensyn til Deres Stilling til Sagen — For resten er det muligt, at Foreningen, der ikke er uden Fødselsveer, vil blive omdannet

[8]

efter Principper, som vilde have Deres fulde Tilslutning — vi faar at se!

4-iv-94.

Kjære Ven?

De har mig forleden Dag om Ma. at spille min
Tid paa at skrive Breve til Dem. Det Bræ,
som De sendte mig & imidlertid var altslet,
at jeg maa skrive Dem; havde De træffes
mig alene forleden Dag, kunde vi have afgjort
Sagen med det samme, & De var slæppen for
at have disse Sider - nu maa De give
Dem i Dem Sjæle.

Lat mig til en Beggesken sig Dem, at jeg
også føler mig noget usikker i den Kunst at
skrive Breve. Den Betoning, jeg lægger i et
Ord, naar jeg læser et Brev, kan - det tror
jeg - også nok en hel anden end den Beton-
ning, jeg skælder læse det med. - Der er
alligevel en Mængde for, at jeg har misfor-
stået Dem.

Jeg følte nemlig igennem dette Brev fra
min gode Ven en kort Læstning, der var
mig fremmed, & som jeg havde end et
at forstå alene kunde forklare af noget
ganske lidt Bysladder, der oven i Kjøbet -
som jeg havde sagt - var mig ganske ubekendt.

Ju, de hentes endogjen form for Rustkammeret
er som højtideligt Ord som "Moralen", og de hentes
maaske endogjen inviden. Ligeledes — dog Maaske
dis, at jeg begynder med at indrømme min Svaghet
i den Kunst at tyde Breve — læses en Antydning
af, at De fandt min en Smule anliden,
— mindre, "ideal" var med Ordet.

Jeg har imidlertid aldrig ligefrem for Dem gjort en
Rødtale af min Hjerte, og jeg har altid
troet, at min Klage var forlængst hørt vidst,
men jeg var og ikke først en som er Par
forhenværende Venne havde "gjennemskuet" mig. —

En den Øjeblik jeg som en i Akademiske For
beredelse klare første Gang begynder at give mig af
med Kunst og Litteratur, har et Par sammen Rødt
forfulgt mig, et Rødt om Personer. (Skal du
være med, vil jeg ikke være — eller og alle
det samme). Jeg har betroet mig et sæt
Sagen om Personer — naar jeg var arbejds for
nogen — og min Moral har derfor maaske været
— og indrømme det — noget jesuitisk. —
Naar jeg imidlertid af og til har handlet med
gode Venne, er det min Undskyldning (der er et
fælt Ord, men jeg vil intet andet i Øjeblikket),

at jeg aldrig mig berørte; sandt sagt Tiggere
har arbejdet for rent personlige, egoistiske for-
maal; ligesom sandt som det er, at det per-
sonligt ikke har været mig langt behageligt at
være i fuld forståelse med mine Venner med
at gøre dem imod.

De taler til mig om min Smag for ⁽⁺⁾ Kompromis'er
- ikke blot om, men også om Tidligere - og min tro
for "Sprengninger".

Men hvad tror du er lettest og mest smerteligt?

At gjennemgaa paa Kædet og passere paa, at ingen
ubehagelige Ørenske kommer for nær med Læn-
ten eller selv at sætte en tyggetid til og se
det hele gøre i Løften med et Knald?

Man har i Tidens Løb givet mig meget Spreng-
stof: Tørring og Løse ikke rent kært og med
Tegnstykker, som en Explosion vilde være den nem-
meste Sag.

Om Politik i har først kan mande han sine
Tegnstykker eller sætte den har sikkert mange
sandt, og den Revolution har den ikke at

(^x om i Kjædet "Løse").

opviser, det er indvundet min Tröst, at de to
meste Begivenheder i min Tids Kunstpolitik, der
har lagt mest rim en Smule Ulykke i sig,
de Støffene af, de fire Studieresker "7", den fire
Udstilling" der dog skyldes denne Politikk, som
de synes at have Lyst til at begynde med de
de, der naar dette Land bedste Fald har den
oblivionste Klang.

Dette er et Administret. Dermed vil det forbigaaende
Tilfælde angaa, der fortaar sig samlet, hvorledes
de her paa Tomands-haand kan tale om et
Kompromis - et Ord som maaske kan gøres sin
Tjeneste i en Agitation.

En Kreds af intente Venner dannes en Forening
vedtage Love og indregne Medlemmer. Dagen
efter Foreningens Stiftere kommer en indbydelse
staaende og spørgs, hvorledes det forholder sig
med denne Forening. - Man faar det
saa, at den er en Kreds-gjensidig og vedtage
en Indbydelse til en Sammenkomst med Stif-
terne for at se om et Sprog Foreningens Plan.
Ved denne Sammenkomst gaar Indbydelsen ind
paa et forslag om Foreningens i Foreningens
Videmaal - men vælger sig selv at
forandre Foreningens Karakter. -

Mener De, en virkelig en Foreningens Dannelses
 for dette Grundlag kan kaldes et Kompromis
 (undgaaet, dures Kompromis) saa har De en
 ganske anden Opfattelse af, hvad et Kompro-
 mis er end jeg. In Trods, at der tit er saa
 dans berøretes to Pæle, der stod med et
 ginst, uopgittent ligge stærkt med et i Forening
 givet et antistat Program - som de hver for
 sig rindde slæb uset af paa. -

Skis jeg med uset Venner haardt stiftet en forening
 og en fremmed gave Møde for fjerstændig, et for-
 andre Dennes Karakter, vilde jeg sige til ham,
 "siger De ikke om vor forening, kan De id
 lade være med at gøre ind i den."

Endelig med Hensyn til den absolutte Prin-
 cip, ja da kan der jo strides om det;
 men hvorledes det kan saaledes siges Dem
 med Varmelse, fortaar jeg ikke. - Og
 forøvrigt var jo den forening, der stundt var
 den meget omfattende foretællede, foreningens
 for modværdig Kunst, i alle højeste Grad be-
 kendt paa Absolutismen. Højen var jo
 den eneste og absolute Leder af foreningens

Som De vist samlede sig i Eftersaat en De
Oplysninger om, hvorledes man ander Stedes ledte
de der havde Lyst til at lide Indbyrdes
til Statssamlingerne, for minlig med dette Ma-
teriale at kunne gøre fravelstigt en Althin
imod vor Indbyrdeskonst i en anden Rigs-
gen. Disse Oplysninger berørte mig de stør-
ste Vanskeligheder.

Det viste sig nemlig, at de fleste Folk i de
forskjellige Lande holdt paa et rent abstin-
tisk Princip med en enkelt Mand som Ind-
byrdes (ingen udvalgte sig hvem bestemtens end
Bredens) og herover kunde jo ikke siges en
Agitation.

Jeg er ikke selv overbevist om, at denne Ordning er
den bedste, men jeg vilde dog gjerne have, at
De skulde forstå, at man kan diskutere den
uden at være et moralsk ganske depraveret
Menneske. — Og at Folk som finder at
det absolutte Princip er det bedste, til Enkes-
ke, vilde den Mand, som de nu sætter med
Paris paa, synes jeg ogsaa de man kunne forstå

uden just at bin væmmelig derved.

Jeg er ven, en her i dette mit Hjerte -
Men De tror, at Kunstpolitik er en Løst til
Fornøjelse for mig, Tager De fejl - den piner
mig stadig. - Hvis i ikke af private Års-
sager var tvungen til at opholde mig i Ljøn-
sbuham flytter i fra den af Politiken,
for kun at arbejde for min fide. Ide:
Sagene at kunne male om saa kun er
meste Billigt, som i selv af de Par Ven-
ner, i her, vil tage sin Skat af for.

Venlig Hilsen fra
Deres hengivne Ven
Othar Rohde

Tilbyderne til Simmelkvar, Høst o. s. v. er Dagslad
de. Der er eventuel Henvendelse til, Tilbydere
nå (7 vil) i naturligt still som Deltagere for min
Medvirken, at en Henvendelse rettes til
Dem uden Hensyn til Deres Stilling til Sagen
- Forresten er det muligt, at Foreningerne, der
ikke er uden Fødselsveer, vil blive om dannet

efter Prinsessa, som ~~id~~ har den juvel Tilsat
ning — vi får det se!